



Werkgroep complexe scheidingen-  
multidisciplinaire samenwerking (CSMS)

e-mail: [csmsgroup11@gmail.com](mailto:csmsgroup11@gmail.com)

twitter: @CSMSGroup,

<https://twitter.com/CSMSGroup>

Website: <http://csmsgroep.wordpress.com>

# Victim blaming bij huiselijk geweld

## Waardoor slachtoffers niet beschermd worden

CSMS, oktober 2019

Moeders die hun kind willen beschermen tegen huiselijk geweld dat door de vader, (ex-)partner van de moeder wordt gepleegd, kunnen last hebben van 'victim blaming'. In dit essay leggen we hierover meer uit en geven we advies over hoe de verdediging van deze moeders kan plaatsvinden.



Een moeder met haar kind. BEELD Pixabay

## **Victim blaming uitgelegd**

Als mensen ernstige dingen overkomen, kan het gebeuren dat andere mensen gedragingen benoemen die er in hun ogen toe hebben bijgedragen dat deze mensen iets overkomen is (Davies, Mattews, & Read, 2014; Valor-Segura, Expósito, & Moya, 2011). Bijvoorbeeld als er een vrouw verkracht wordt, vragen mensen zich soms af waarom deze vrouw zich in de avond op een stille plek bevond en waarom ze kleding aan had die zij als uitdagend zien. Als men slachtoffers gedeeltelijk of volledig de schuld geeft, noemen we dit 'victim blaming' (Epstein, & Goodman, 2019; Valor-Segura, e.a., 2011).

Je zou de omgekeerde vragen ook kunnen stellen, zoals:

- Mag een man een vrouw verkrachten als zij 's avonds in haar eentje op een stille plek loopt?
- Zou er in bepaalde gebieden een avondverbod moeten komen voor vrouwen die zonder gezelschap in de avond naar buiten gaan?
- Verdient een vrouw het verkracht te worden als zij een korte rok draagt?

In dit geval zou iemand waarschijnlijk ontkennend antwoorden. Het lijkt dus niet werkelijk zo te zijn dat we vinden dat iemand met bepaald gedrag terecht iets overkomt onder deze omstandigheden. Waarom doen mensen dan toch aan victim blaming?

De belangrijkste reden hiervoor lijkt te zijn dat mensen het een vreselijk idee vinden dat hen of een dierbare naaste zonder schuld iets dergelijk naars kan overkomen en/of dat zij deel uit maken van een samenleving waarin er oneerlijke dingen gebeuren en er onschuldige slachtoffers bestaan (Davies, Mattews, & Read, 2014; Valor-Segura, Expósito, & Moya, 2011). Als er al dergelijke dingen gebeuren, dan hopen ze dat het zeldzaam is, dat het alleen mensen van een andere groep kan overkomen, dat diegenen het verdienen, en/of dat zij iets dergelijks op zijn minst voor zichzelf zouden kunnen voorkomen (Davies, Mattews, & Read, 2014; Valor-Segura, Expósito, & Moya, 2011).

## **Victim blaming leidt tot verkeerde gedachten**

Bij huiselijk geweld gebeurt er veel victim blaming (Gracia & Lila, 2015). Over het algemeen denkt men al snel: als huiselijk geweld je overkomt, dan zou je direct bij iemand weg moeten gaan. Niet alleen is dit niet altijd gemakkelijk en veilig voor een slachtoffer, als een slachtoffer met kinderen inderdaad weggaat bij een partner die huiselijk geweld pleegt, is er tevens sprake van victim blaming (Hester, 2011; Tierolf, Lünemann, & Stekete, 2014). Gedachten die mensen hierover kunnen hebben en/of uiten, zijn:

- Ze heeft toch zelf besloten om kinderen met die man te krijgen
- Als er echt iets gebeurd is, dan zou de politie wel optreden
- Na een scheiding zijn beschuldigingen van huiselijk geweld bijna altijd vals
- Hij heeft een nieuwe partner, het lag dus kennelijk toch aan haar
- Waarom laat ze die kinderen nog in contact met hun vader na wat hij hen heeft aangedaan

Dit zijn problematische gedachten omdat de aannames niet kloppen en voldoen aan victim blaming. Het is niet het slachtoffer dat de situatie heeft veroorzaakt, dat is de dader van huiselijk geweld. Huiselijk geweld kan ontstaan dan wel verergeren door de komst van kinderen (Walby, & Allen, 2004). De politie grijpt lang niet altijd in doordat men onvoldoende kennis heeft over huiselijk geweld, onvoldoende toekomt aan onderzoek en/of doordat huiselijk geweld moeilijk te bewijzen is (Jernbro, e.a., 2017; Trocmé, & Bala, 2005; Vink, Van den Broek, Van Harten, Lenting, Elzinga, 2015). Huiselijk geweld is vaak een reden waarom scheidingen moeilijk verlopen (Catalano, 2012; Dobash, Dobash, Cavanagh, & Lewis, 2004; Hirst, 2002; Jaffe, Crooks, & Poisson, 2003; Johnston, Lee, Olesen, & Walters, 2005; Trinder, Connolly, Kellet, Notley, & Swift, 2006). Plegers van huiselijk geweld starten of verergeren vaak hun gedrag en met name hun wens om hun ex en de kinderen te kunnen controleren (Douglas, e.a., 2008; Ornstein, & Rickne, 2013; Toews, McKenry, & Catlett, 2003; Walby, & Allen, 2004). Beschuldigingen van huiselijk geweld na een scheiding zijn zeer zelden vals en worden bijna nooit door de ouder gedaan bij wie de kinderen wonen, in tegendeel tot wat men vaak denkt (Penfold, 1995; Trocmé, & Bala, 2005). De vraag of er contact kan zijn, ligt meestal niet enkel in handen bij de slachtoffers (Harrison, 2008). Het is voor de betrokken professionals echter lang niet altijd duidelijk wat zich heeft

afgespeeld en rechters en kinderbeschermers kunnen eveneens vooroordelen hebben en verkeerde beslissingen nemen (Schakenraad, Den Hoed, & Hens, 2018; Van Eijkern, & Rus, 2014). Wat we weten, is dat veel plegers van huiselijk geweld richting een partner tevens geweld gebruiken richting en/of in het bijzijn van hun kinderen, met schadelijke gevolgen (Heward-Belle, 2016). Omgang met kinderen wordt vaak gebruikt om psychisch en soms zelfs fysiek geweld richting de ex te blijven gebruiken (Hardesty, & Ganong, 2006; Holt, 2015). Als een pleger een nieuwe partner heeft, dan kan het gebeuren dat de kinderen opnieuw worden blootgesteld aan geweld tussen de pleger en hun stiefouder (Hardesty, & Ganong, 2006).

Huiselijk geweld is zeer schadelijk en de relatie tussen een kind en een pleger van huiselijk geweld kan angst, een lage zelfwaardering en een negatief zelfbeeld bij het kind teweegbrengen, met lange termijn gevolgen (Callaghan, Alexander, Sixsmith, & Fellin, 2015; Gilbert, e.a., 2009; Kimball, 2016; Swanston, e.a., 2014; Tierolf, e.a., 2014). Kinderen verdienen het dus om hiertegen beschermt te worden door eventuele hulp bij het verwerken van opgelopen trauma's en geen contact met daders wanneer zij dit niet willen en/of wanneer dit niet veilig kan (Harrison, 2008; Raad van Europa, 2007; 2011; Verenigde Naties, 1989; 2006;). Per situatie zou een goede overweging gemaakt moeten kunnen worden en voorop zou moeten staan wat de slachtoffers willen en veilig vinden.

### **Advies om slachtoffers te beschermen**

Bescherming van slachtoffers van huiselijk geweld en de kinderen, zou prioriteit moeten hebben. Hiertoe is het nodig dat victim blaming wordt gestopt en kennis over huiselijk geweld en scheidingen toeneemt.

### **Creëer begrip en empathie**

Probeer de betrokkenen zich actief voor te laten stellen in welke situatie het slachtoffer zich bevindt (Bal, & Van den Bos, 2015). Benadruk hierbij de eigenschappen, situationele omstandigheden, mogelijkheden en onmogelijkheden van het slachtoffer (Ensari, Christian, Kuriyama, & Miller, 2012). Wanneer iemand zichzelf voorstelt wat hij/zij zelf zou doen, kan dat namelijk victim blaming in de hand werken (Ensari, e.a., 2012). De

ander kan bijvoorbeeld denken: ik zou direct aangifte hebben gedaan, ik zou meer verdriet tonen, ik zou overtuigender en gedetailleerder over de gebeurtenissen vertellen, ik zou nooit een relatie aangaan met een gewelddadig persoon, et cetera. Het is dan ook belangrijk dat de ander begrijpt hoe de situatie voor het slachtoffer is, die bijvoorbeeld getraumatiseerd is van de gebeurtenissen en emoties anders voelt en uit. Het slachtoffer heeft waarschijnlijk de ervaring dat de ex-partner gevaarlijker wordt wanneer hij zijn zin niet krijgt. Ze kan het vertrouwen in de hulp van anderen hebben verloren, en/of schuld en schaamtegevoelens hebben over eerdere beslissingen. Een bron die mogelijk kan helpen hier meer begrip voor te creëren, is de film 'Jusqu'à la Garde' (2017). Deze film geeft inzicht in de complexe en gevaarlijke situatie waarin slachtoffers van huiselijk geweld terecht komen na een scheiding en hoe het geweld vanuit de pleger kan escaleren. Een link naar de trailer van deze film:

<http://www.youtube.com/watch?v=MWQfSi96eys&hd=1>



**Kind dat de hand van haar moeder vasthoudt. BEELD Pixabay**

## **Zorg ervoor dat de situatie helder wordt**

Als de situatie vaag is, is er meer ruimte voor victim blaming (Albaek, Kinn, & Milde, 2018). Het is bijvoorbeeld gemakkelijker een moeder te verwijten dat ze aangifte heeft gedaan van huiselijk geweld als de professionals kunnen denken dat ze overdrijft of zelfs het huiselijk geweld geheel verzint dan wanneer er duidelijk bewijs is.

Meer informatie verzamelen, kan helpen. Bijvoorbeeld door bij de professionals die bij het gezin betrokken zijn geweest na te vragen of zij signalen van huiselijk geweld hebben gezien (denk hierbij naast de voor de hand liggende professionals als de huisarts en de kraamverzorger ook aan de tandarts en dierenarts) (Gallagher, Allen, & Jones, 2008; Van Dam, Van der Sanden, & Bruers, 2015). Daarnaast gebruiken mensen vaak eufemismen en verhullende termen als ze over huiselijk geweld praten of schrijven (Albaek, e.a., 2018). Probeer de informatie daarom zo specifiek en concreet mogelijk te krijgen, door verheldering en specifiekere informatie te vragen. Als iemand bijvoorbeeld rapporteert dat er ruzies tussen de ouders zijn geweest, vraag dan hoe de ruzies ontstonden en verliepen, welke gedragingen de ouders vertoonden (zoals schreeuwen, slaan, anders gedrag controleren, spullen kapot maken), welke gevolgen dat voor ieder had (zoals angst, blauwe plekken, boosheid, paniek) en wat de kinderen ervan hebben meegekregen (waren zij getuige, konden ze het horen, zagen ze de gevolgen later) (Sharman, & Hoorne, 2015).

Duidelijkheid over de situatie betekent ook dat het voor iedereen duidelijk is wat de betekenis van een eventueel sepot of vrijspraak in het strafrecht precies betekent. In het strafrecht is iemand onschuldig totdat het tegendeel bewezen is (Van Zanten, & Brenninkmeijer, 2011). Professionals kunnen ten onrechte denken dat een sepot of vrijspraak betekent dat bewezen is dat er geen huiselijk geweld heeft plaatsgevonden. De professionals die betrokken zijn bij een familierechtelijke beslissingen zullen echter moeten bijdragen aan een beslissing die in het belang is van de partijen en het kind (Van Zanten, & Brenninkmeijer, 2011). Zij zullen vanuit dit doel naar de informatie moeten kijken. Soms zullen zij hierop gewezen moeten worden.

Voor de professionals kan dit een moeilijke taak zijn (Taylor, Beckett, & McKeigue, 2008). Het kan helpen hen hierin emotionele ondersteuning te geven (Albaek, e.a., 2018). Daarnaast kan het wellicht nuttig zijn om hen te

wijzen op de consequenties die het uitstellen van een beslissing, en/of het niet geloven van een slachtoffer kunnen hebben. Zoals uitgelegd, kan victim blaming ontstaan omdat het erkennen van het huiselijk geweld en de oneerlijkheid van de situatie negatieve emoties geeft. Je te realiseren dat je slachtoffers ten onrechte niet helpt en wellicht zelfs bijdraagt aan hun onveiligheid, zal dat vermoedelijk ook doen. Mogelijk maakt de bewustwording hiervan, indien mogelijk tegelijkertijd met emotionele steun, dat er meer ruimte en bereidheid ontstaat om het huiselijk geweld te erkennen. De eerdergenoemde film zou hierbij inzicht kunnen geven.

Ook zijn er internationale zaken waarop u kunt wijzen, waaruit duidelijk is geworden dat verkeerde overwegingen slachtoffers in levensgevaar brengen:

- Spanje: <https://tinyurl.com/y32v248v>
- Engeland: <https://tinyurl.com/y76meago>

### **Zorg ervoor dat de focus komt op bescherming van de kinderen**

Gezag- en omgangszaken hebben betrekking op de zorg voor de kinderen. Victim blaming is vooral gericht op de volwassen slachtoffers en de neiging kan bestaan om zich met name te richten op ouders en hen tot communicatie en samenwerking te verplichten (Hester, 2011). U kunt verwijzen naar de volgende verdragen, waaruit de verplichting om de kinderen te beschermen blijkt:

### **Internationale Verdrag Inzake de Rechten van het Kind**

De volgende artikelen uit het Internationale Verdrag Inzake de Rechten van het Kind <https://www.kinderrechten.nl/verdragstekst/>:

Artikel 3.1: 1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteit en of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging

Artikel 9.1: “De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke

toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.”:

En artikel 9.3: “De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.”

### **Het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld**

Het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (ook wel ‘Verdrag van Istanbul’ genoemd) is relevant: <https://www.coe.int/web/istanbul-convention/home>. Tevens kan gebruik worden gemaakt van het officiële statement over beslissingen over gezag en omgang in zaken waarbij huiselijk geweld speelt: <https://tinyurl.com/coe-violence-custdy>.

### **Het Verdrag van Lanzarote (Raad van Europa, 2007)**

Artikel 27, lid 4: “Elke partij kan andere maatregelen nemen met betrekking tot daders, zoals het ontnemen van de ouderlijke macht of het controleren van of toezicht houden op veroordeelde personen”

Houdt er hierbij rekening mee dat professionals, vanuit hun protocol, vaak een of meerdere gesprekken met de kinderen hebben. Het praten met kinderen vereist vaardigheden, kennis en inzicht. Wellicht kunt u helpen ervoor te zorgen dat betrokken kinderen met professionals spreken die deze vaardigheden, kennis en inzicht bezitten en/of kunt u verwijzen naar de bronnen uit hoofdstuk 5 van ons boek (CSMS, 2019).



## Referenties

- Albaek, A. U., Kinn, L. G., & Milde, A. M. (2018). Walking children through a minefield: How professional experience exploring adverse childhood experiences. *Qualitative Health Research, 28*(2), 231-244.  
<https://doi.org/10.1177/1049732317734828>
- Bal, M., & van den Bos, K. (2015). Putting the “I” and “Us” in justice: Derogatory and benevolent reactions toward innocent victims in self-focused and other-focused individuals. *Social Justice Research, 28*(3), 274-292. <http://doi.org/10.1007/s11211-015-0249-3>
- Callaghan, J., Alexander, J., Sixsmith, J., & Fellin, L.C. (2015). Beyond "Witnessing": Children's experiences of coercive control in domestic violence and abuse. *Journal of Interpersonal Violence, 10*(10), 1551-1581.  
<https://doi.org/10.1177/0886260515618946>
- Catalano, S. (2012). Intimate partner violence, 1993-2010 (NCJ Publication No. 239203). U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics.  
<https://tinyurl.com/cshccc>
- CSMS (Complexe Scheidingen – Multidisciplinaire Samenwerking). (2019). Het houdt niet op, totdat je de slachtoffers beschermt. Complexe scheidingen en vermoedens/beschuldigingen van huiselijk geweld.  
<https://tinyurl.com/hethoudtnietop>
- Davies, E., Matthews, B., & Read, J. (2014). Mandatory Reporting: Issues to Consider when Developing Legislation and Policy to Improve Discovery of Child Abuse. *Institute of Advanced Legal Studies Review, 2*(1), 9-28. <https://tinyurl.com/yyxeslxh>
- Dobash, R. E., Dobash, R. P., Cavanagh, K., & Lewis, R. (2004). Not an ordinary killer—Just an ordinary guy: When men murder an intimate woman partner. *Violence against women, 10*(6), 577-605.  
<https://doi.org/10.1177/1077801204265015>
- Douglas, A., Brownridge, D. A., Chan, K. L., Hiebert-Murphy, D., Ristock, J., Tiwari, A., Leung, W. C., & Santos, S. C. (2008). The elevated risk for non-lethal post-separation violence in Canada: A comparison of separated, divorced, and married women. *Journal of Interpersonal Violence, 23*(1), 117-135.  
<https://doi.org/10.1177/0886260507307914>
- Ensari, N., Christian, J., Kuriyama, D. M., & Miller, N. (2012). The personalization model revisited: An experimental investigation of the role of five personalization-based strategies on prejudice reduction. *Group Processes & Intergroup Relations, 15*(4), 503–522. <http://doi.org/10.1177/1368430211434576>

- Epstein, D., & Goodman, L. (2019). Discounting credibility: doubting the testimony and dismissing the experiences of domestic violence survivors and other women. *University of Pennsylvania Law Review*, 167. <https://tinyurl.com/y6hmx35s>
- Gallagher, B., Allen, M., & Jones, B. (2008). Animal abuse and intimate partner violence: Researching the link and its significance in Ireland-a veterinary perspective. *Irish veterinary journal*, 61(10), 658. <https://doi.org/10.1186/2046-0481-61-10-658>
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68-81. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(08\)61706-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61706-7)
- Gracia, E., & Lila, M. (2015). Attitudes towards violence against women in the EU. Luxembourg: Publication Office of the European Union. <https://tinyurl.com/y5rtszrb>
- Hardesty, J. L., & Ganong, L. H. (2006). How women make custody decisions and manage co-parenting with abusive former husbands. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(4), 543-563. <https://doi.org/10.1177/0265407506065983>
- Harrison, C. (2008). Implacably hostile or appropriately protective? Women managing child contact in the context of domestic violence. *Violence Against Women*, 14(4), 381-405. <https://doi.org/10.1177/1077801208314833>
- Hester, M. (2011). The three planet model: Towards an understanding of contradictions in approaches to women and children's safety in contexts of domestic violence. *British Journal of Social Work*, 41(5), 837-853. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr095>
- Heward-Belle, S. (2016). The diverse fathering practices of men who perpetrate domestic violence. *Australian Social Work*, 69(3), 323-337. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2015.1057748>
- Hirst, A. M. (2002). Domestic violence in court-based child custody mediation cases in California. Research Update. Judicial Council of California, Administrative Office of the Courts, November 1-12. <https://tinyurl.com/yxv4uvnq>
- Holt, S. (2015). Post-separation fathering and domestic abuse: Challenges and contradictions. *Child Abuse Review*, 24(3), 201-222. <https://doi.org/10.1002/car.2264>
- Jaffe, P. G., Crooks, C. V., & Poisson, S. E. (2003). Common misconceptions in addressing domestic violence in child custody disputes. *Juvenile and Family Court Journal*, 54(4), 57-67. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2003.tb00086.x>

- Jernbro, C., Otterman, G., Lucas, S., Tindberg, Y., & Janson, S. (2017). Disclosure of Child Physical Abuse and Perceived Adult Support among Swedish Adolescents. *Child Abuse Review*, 26(6), 451–464. <https://doi.org/10.1002/car.2443>
- Johnston, J., Lee, S., Olesen, N. & Walters, M. (2005). Allegations And Substantiations Of Abuse In Custody-Disputing Families, *Family Court Review*, 43, 283–294. <http://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2005.00029.x>
- Kimball, E. (2016). Edleson revisited: Reviewing children’s witnessing of domestic violence 15 years later. *Journal of Family Violence*, 31(5), 625-637. <http://doi.org/10.1007/s10896-015-9786-7>
- Ornstein, P., & Rickne, J. (2013). When does intimate partner violence continue after separation? *Violence Against Women*, 19(5), 617-633. <https://doi.org/10.1177/1077801213490560>
- Penfold, P. S. (1995). Mendacious moms or devious dads? Some perplexing issues in child custody/sexual abuse allegation disputes. *Canadian Journal of Psychiatry*, 40(6), 337-41. <https://doi.org/10.1177/070674379504000610>
- Raad van Europa. (2007). Verdrag van Lanzarote inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. <https://tinyurl.com/y6a2k65x>
- Raad van Europa. (2011). Verdrag van Istanbul inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. <https://tinyurl.com/y3xsllua>
- Schakenraad, W., Den Hoed, A., & Hens, H. (2018). Aanpak knelpunten in de vrouwenopvang Resultaten van een enquête onder centrumgemeenten Vrouwenopvang (2017). Utrecht: Movisie. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/12/20/aanpak-knelpunten-in-de-vrouwenopvang>
- Sharman, M. Z., & Horne, M. K. (2015). “But he’s a good father....” The intersection of domestic violence, complex trauma and child protection. The Australian 2015 STOP Domestic Violence Conference . Canberra, (ACT) 7 - 8 December 2015. <https://tinyurl.com/y2kzm72a>
- Swanston, J., Bowyer, L., & Vetere, A. (2014). Towards a richer understanding of school-age children’s experiences of domestic violence: The voices of children and their mothers. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 19(2), 184-201. <https://doi.org/10.1177/1359104513485082>
- Taylor, H., Beckett, C., & McKeigue, B. (2008). Judgements of Solomon: anxieties and defences of social workers involved in care proceedings. *Child & Family Social Work*, 13(1), 23-31. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2007.00507.x>

- Tierolf, B., Lünemann, K., & Stekete, M. (2014). Doorbreken geweldspatroon vraagt gespecialiseerde hulp. Onderzoek naar effectiviteit van de aanpak huiselijk geweld in de G4, 27-35. <https://tinyurl.com/y4pa3fox>
- Toews, M. L., McKenry, P. C., & Catlett, B. S. (2003). Male-Initiated Partner Abuse During Marital Separation Prior to Divorce. *Violence and Victims*, 18(4), 387–402. <http://doi.org/10.1891/vivi.2003.18.4.387>
- Trinder, L., Connolly, J., Kellet, K., Notley, C. and Swift, L. (2006). Making Contact Happen or Making Contact Work? The Process and Outcomes of In-Court Conciliation, DCA Research Series 3/06, London, Department of Constitutional Affairs. ISBN 1840990694 <https://tinyurl.com/yxubcn7u>
- Trocme, N., & Bala, N. (2005). False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child Abuse & Neglect*, 29(12), 1333-1345. <http://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.06.016>
- Valor-Segura, I., Expósito, F., & Moya, M. (2011). Victim blaming and exoneration of the perpetrator in domestic violence: The role of beliefs in a just world and ambivalent sexism. *The Spanish Journal of Psychology*, 14(1), 195-206. [http://doi.org/10.5209/rev\\_SJOP.2011.v14.n1.17](http://doi.org/10.5209/rev_SJOP.2011.v14.n1.17)
- Van Dam, B. A., van der Sanden, W. J., & Bruers, J. J. (2015). Recognizing and reporting domestic violence: attitudes, experiences and behavior of Dutch dentists. *BMC Oral Health*, 15(1), 159. <http://doi.org/10.1186/s12903-015-0141-4>
- Van Eijkern, L., & Rus, H. (2014). (On) machtige vaders Over vaderschap in situaties van huiselijk geweld. Groningen: Het Kopland. <https://tinyurl.com/yxb9g6rc>
- Van Zanten, M., & Brenninkmeijer, A. F. M. (2011). Waarheidsvinding: van groot belang in de jeugdbescherming. *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht*, 76, 1-4. <https://tinyurl.com/y25lptla>
- Verenigde Naties (1989). Verdrag inzake de rechten van het kind. <https://tinyurl.com/yx8t5qjq>
- Verenigde Naties (2006). Resolutie 61/143. Inzake opvoering van de inspanningen om alle vormen van geweld tegen vrouwen uit te bannen. “Intensification of efforts to eliminate all forms of violence against women”. <https://tinyurl.com/y3yomwgf>
- Vink, R. M., Van den Broek, H., Van Harten, L. V., Lenting, E., Elzinga, P. (2015). Huiselijk geweld gemeld en dan? TNO Rapport TNO/CH 2015 R 11166. Leiden: TNO. <https://tinyurl.com/y3takwjw>
- Walby, S., & Allen, J. (2004). Domestic violence, sexual assault and stalking: Findings from the British Crime Survey. <https://tinyurl.com/y59yyvcm>